

Kaliningrad

La mare sempre patia per les necessitats de l'imperi, malgrat que l'imperi no patís gaire per ella

p.p1 {margin: 0.0px 0.0px 0.0px 0.0px; text-align: justify; font: 12.0px 'Times New Roman'}

p.p2 {margin: 0.0px 0.0px 0.0px 0.0px; text-align: justify; font: 12.0px 'Times New Roman'; min-height: 15.0px}

li.li1 {margin: 0.0px 0.0px 0.0px 0.0px; text-align: justify; font: 12.0px 'Times New Roman'}

span.s1 {font: 12.0px 'Lucida Grande'}

span.s2 {color: #941100}

span.Apple-tab-span {white-space:pre}

ul.ul1 {list-style-type: hyphen}

Foto: Dima Bushkov

-Has sentit a parlar dels set ponts de Köningsberg?

La Sofia assenteix. La vella ha començat a parlar, sense mirar-la, i continua, aliena a la seva resposta, potser fins i tot a la seva presència. Abstreta en aquella ciutat que tenia set ponts i moltes pàgines de llibres d'història adormides sota els carrers.

Amb una veu metàl·lica i plena d'arestes, com el cel del Bàltic, la vella exposa el problema dels set ponts. Ella no l'escolta. No li cal. La seva mare n'hi parlava quan passejaven per la riba del riu.

Llavors volia convèncer-la perquè estudiés informàtica perquè l'imperi necessitava informàtiques, com abans havia necessitat enginyeres. La mare sempre patia per les necessitats de l'imperi, malgrat que l'imperi no patís gaire per ella. La Sofia no és informàtica, va estudiar anglès i periodisme, perquè de ben petita va deixar de confiar en l'imperi.

La vella continua parlant dels ponts que creuaven el Pregolya en una època en què les façanes amb entramat de fusta s'hi emmirallaven i la ciutat no es deia encara Kaliningrad. Llavors n'hi havia set, de ponts, que comunicaven l'illa, que era el cor de Königsberg, amb les dues ribes del riu i que composaven l'itinerari que Euler va demostrar que no es podia traçar sense repetir-ne cap. Ara en queden cinc i la Sofia els creua corrent cada matí, des que va arribar a Kaliningrad fa una setmana. Una rutina que podria retre homenatge al matemàtic, però que potser més aviat és un record a la seva mare. Cinc quilòmetres creuant els cinc ponts, un d'ells dos cops, des de l'hotel que li paga el diari fins al banc de fusta que contempla el Pregolya des de l'illa que ara s'ha convertit en un parc. Dels imponents edificis prussians, només en queda la catedral, que, agombolada pels vaivens del segle XX, havia sigut catòlica, magatzem comunista i avui, finalment, església ortodoxa.

Les paraules de la vella van lliscant, com si se les emportés el riu en el qual les dues dones tenen la mirada fixa. Les explicacions són didàctiques, però no massa profundes, com les que adreçaria als alumnes que l'escoltaven fa un quart de segle. No són gaire diferents que les que li donava a la Sofia la seva mare, quan s'esforçava per fer-la interessar per les matemàtiques. La veu també s'assembla al record que ella en té. Potser fins i tot el posat. Deu ser per això que el primer dia, després de creuar els cinc ponts i de fer els seus estiraments al mig del parc, es va asseure en aquell banc, al costat d'aquella senyora vestida de gris, com el seu passat. Des de llavors, cada dia l'ha trobat al mateix banc i cada dia s'ha assegut una estona al seu costat. Sempre en silenci, fins avui.

El to de veu de la professora va baixant a mesura que s'acosta a la resolució del problema i la història s'acaba fonent, com el gel que arrossegava el riu. A l'aire hi sura un silenci líquid, que devia servir perquè els estudiants païssin les explicacions i, fins i tot, per a que els més agosarats fessin preguntes. La Sofia no és gaire agosarada, però la seva feina és fer preguntes.

-Sempre ha viscut aquí?

-Abans no triaves on vivies, anaves on feies falta -els llavis se li corben en un somriure cansat-. Vaig néixer a Moscou i després de la Universitat em van destinar aquí, a donar classes. Des de llavors no me n'he mogut -acompanya l'aigua del riu un tram avall amb la mirada-. Més aviat s'ha mogut tota la resta.

La Sofia assenteix. L'imperi també va voler que la seva mare vingués a Kaliningrad. Potser la professora hi va venir de grat. Potser fins i tot ho va considerar un premi. No gosa preguntar-l'hi. Tampoc gosa aixecar la vista. És la vella qui ho fa, després d'un segons de silenci feixuc.

Ella l'imita, a desgrat. Ha intentat recórrer els carrers de Kaliningrad sense veure'l, però és gairebé impossible. La massissa estructura de l'edifici s'aixeca brutalment sobre el perfil de la ciutat. Domina totes les perspectives, atreu totes les mirades. Des que fa uns anys algú va decidir pintar-lo d'un blau esvaït, com de restaurant de platja abandonat, la distorsió que genera en el paisatge, segurament volguda, encara és més evident. La Sofia en va veure les fotos per internet i va tancar ràpidament la finestra que les hi mostrava.

El somriure de la professora s'ha esvaït. Saps què és? Li pregunta amb la mirada.

-Vaig néixer aquí -resumeix la Sofia.

La vella sacseja el cap comprensiva. Se'n fa una idea. Una altra que va fugir i que ha tornat al seu país a comprovar si tot allò és tan trist i abatut com recordava. A lluir el seu present

esplendorós i a convèncer-se de que està al costat correcte de la història. La Sofia no sent que la jutgi, és com si la professora ben just en prengués nota, per oblidar-la d'aquí una estona. Hi ha tanta gent que ha fet el mateix, que ja ni s'esforça en mirar-los als ulls. Continua amb la mirada perduda en la façana de la Casa dels Soviets.

La Sofia li podria explicar que quan li van proposar escriure un reportatge sobre Kaliningrad abans que comencés el Mundial, no s'hi va poder negar, entre d'altres raons, perquè ningú més de la redacció parlava rus. Que des que va marxar a estudiar a fora només havia tornat per l'enterrament de la seva mare. Que ni se'n penedeix ni se'n sent orgullosa. Senzillament, havia fet el que creia que calia fer. Com sempre. A ella cap imperi la necessitava, o com a mínim, no li va fer saber. Ella necessitava una vida i la va haver d'anar a buscar lluny del Pregolya, dels blocs de pisos sense ànima i d'aquell edifici monstruós que va devorar la vida de la seva mare.

La vella no parla. Les dues miren fixament el bloc de formigó pintat de blau cel i perforat per un eixam de finestres, que s'aixeca, tretze pisos, sobre una base que queda mig amagada rere els arbres. L'edifici també les mira. Dos cubs que sobresurten en una planta transparent i un prisma horitzontal, just on s'acaba la base i comencen les finestres, conformen el rostre esquemàtic d'un robot de cinema mut. Uns ulls esbatanats i una boca plana, mig oberta, que miren la ciutat i els seus habitants amb sorpresa i severitat. Uns ulls que vigilen i prenen nota. Una boca de poques paraules. Poques però terribles.

La Sofia se sent agredida pel rostre de l'edifici que es retalla violentament contra l'horitzó. Ho mussita en veu alta, sense adonar-se'n, i la professora assenteix, sense desviar la mirada. Ella ho agraeix, amb un cop de cap mínim, gairebé inexistent. Sempre s'havia pensat que el que li feia mal no era el traç cantellut de l'edifici, sinó la vida de la seva mare, perduda entre les seves canonades i els seus falsos sostres. Mai s'havia mirat aquell bloc de formigó amb objectivitat i se sent alleugerida al comprovar que algú altre sent el mateix que ella quan el té al davant.

Alliberada de la tensió que l'engrapava, ho deixa anar. No li explica tot, només que la seva mare hi va treballar. Que era una enginyera brillant, com a mínim, això asseguraven les seves amigues. Ella només sap que era una bona dona que es preocupava perquè la seva filla aprengués i fos responsable per a poder ser útil algun dia al seu país. I que la va criar sola, perquè el seu pare no hi era. Li explica, mirant als ulls la Casa dels Soviets, que ella n'estava al càrrec, quan van començar a fallar les instal·lacions, quan no es complien els terminis, quan l'edifici no es va poder inaugurar. Llavors l'imperi ja s'apagava, s'esfondraria d'un dia per l'altre, però abans, la seva mare va haver de dimitir com a directora d'obra i, amb més de cinquanta anys, va haver de començar a treballar d'operària. Mai es va queixar de la feina feixuga, només li dolia no haver pogut veure acabat l'edifici.

Ho deixa aquí, no hi vol afegir res més. Poc després l'imperi es va esfondrar del tot, d'un dia per l'altre. I Kaliningrad es va convertir en una illa, sense cap pont que la relligués amb la resta de l'estat, envoltat de territoris que ja no volien ser russos. La Sofia no ho entenia, però allò, a la seva mare, li va doldre infinitament més que perdre la feina. Com al seu pare li havia dolgut més haver perdut la insígnia del partit que no pas el càrrec a l'Acadèmia de Ciències. Mai ningú li va saber explicar què va fer malament, exactament. En aquells temps tampoc importava massa. Va ser llavors quan als seus pares els van enviar a Kaliningrad, a aixecar l'edifici que havia de ser l'orgull del Bàltic. Va ser llavors quan el seu pare va començar a beure massa. Era un desterrament dolç, no van haver de creuar els Urals, però el seu orgull no ho va pair. La seva mare, en canvi, es va aixecar. Encara confiaven en ells, tenien una feina per aconseguir, l'estat encara els necessitava. Hi creien. No va servir de res, el seu pare es va anar apagant, fins que un dia va desaparèixer. Tot això no ho explica a la vella professora. Sap que no cal. La Sofia aparta la mirada dels ulls del robot i es gira cap a la dona. Ella també s'ha girat i li agafa la mà. Els seus llavis dibuixen una mena de somriure, breu i esquerdat, però fort, encara. S'aixeca i se'n va, com si se l'endugués el corrent del Pregolya.

La Sofia es posa dempeus i allarga una cama sobre el respall del banc per estirar-la abans de

tornar corrent cap a l'hotel. Tant aquí com a Anglaterra, surt cada matí, faci el temps que faci. Ho feia a l'institut i no ho ha deixat de fer mai. Hi ha dies que els seus companys de la redacció, des dels finestrals dels seus gimnasos climatitzats, se la miren i mouen el cap compassius, quan la veuen córrer sota el plugim fred londinenc. Ella, que s'ha criat al Bàltic, sap que allò no és ni pluja ni fred i segueix corrent, aliena a les mirades dels altres. Mai li han importat gaire si creu que està fent el que ha de fer.

Però avui no té clar si ha fet el que tocava. No sap ben bé per què ha parlat de la seva mare a la vella professora. Ha ensenyat fragments de la seva ànima que no mostra mai a ningú. Només alguns cantells, però molt més del que ha explicat mai a cap amiga o a cap parella que hagi conegut a Anglaterra. I el més estrany és que sempre havia pensat que si ho feia se sentiria més fràgil, més nua, i en canvi, se sent més forta.

Arrenca a córrer, a bon pas, cap al pont que creua el riu en direcció nord. Quan ha arribat a l'altra riba, aixeca el cap per buscar els ulls del robot i avança cap a ell i cap a la buidor que amaguen les seves parets blau cel. La buidor d'un món que ja no existeix.